

Naoorlogse doodstraffen in Nederland: het 'beest van Zutphen' opent de rij

Bron: 75 jaar Vrijheid

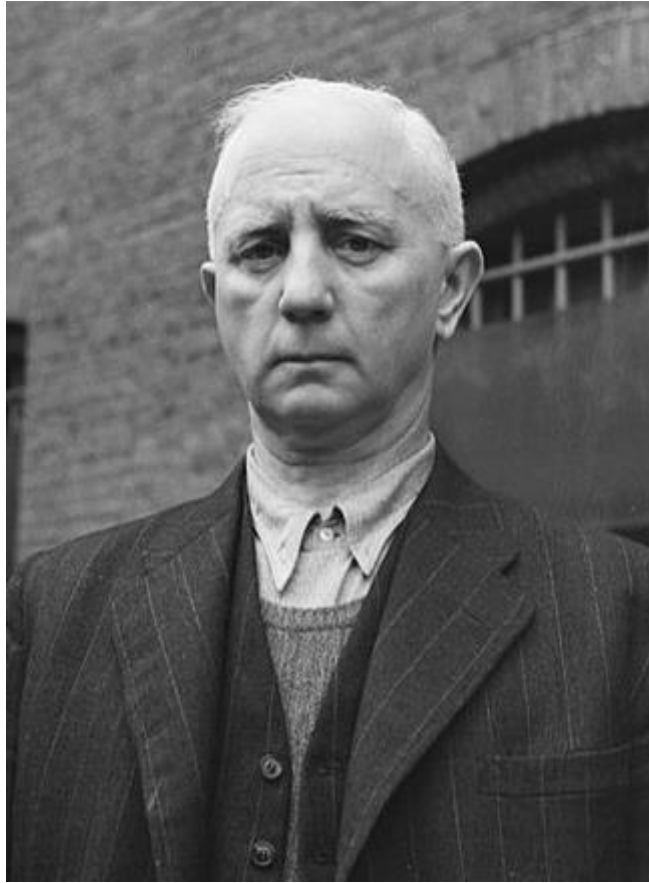

Ludwig Heinemann

Hij verdiende zijn bijnaam niet zomaar, de in 1911 geboren [Ludwig Heinemann](#). De Duitser, chef van de SS in Zutphen, stond bekend om zijn nietsontziende wreedheid en was verantwoordelijk voor meerdere executies in onder meer Zutphen en Gorssel. Hij was de eerste Duitse oorlogsmisdadiger die na de oorlog in het kader van de Bijzondere Rechtspraak ter dood werd veroordeeld en gefusilleerd. De eerste Nederlander was de propagandist en landverrader [Max Blokzijl](#).

In Nederland werd de doodstraf in 1870 afgeschaft, voor het strafrecht wel te verstaan. In het militaire- en oorlogsstrafrecht bleef de doodstraf een optie.

Met de oorlog in zicht diende zich de vraag aan wat er moest gebeuren met plegers van hoog- en landverraad, maar daar bleef het bij. In de chaos van de meidagen waren er drie officiële veroordelingen volgens het Militair Strafrecht van onder meer de van desertie verdachte [sergeant Chris Meijer](#). Een omstreden zaak die na diverse publicaties over de gang van zaken meermalen leidde tot de roep om rehabilitatie. Tot een officiële rehabilitatie is het tot op heden niet gekomen.

Max Blokzijl

Tegemoetkomen aan wraakgevoelens

Tijdens de oorlog kwam de doodstraf weer ter sprake als middel om de - juist ingeschatte - behoefte aan een 'bijtjesdag' in goede banen te leiden. Aan de andere kant was het niet de bedoeling dat er een overmaat aan doodstraffen zou worden uitgesproken als het land eenmaal was bevrijd en de oorlogsmisdadigers, verraders en collaborateurs waren opgepakt. De Bijzondere Rechtspleging werd belast met de opsporing en vervolging.

Van de tienduizenden Nederlanders die werden veroordeeld, kregen er 154 de doodstraf onder wie ook een aantal Duitsers. Uiteindelijk telde de lijst daadwerkelijk [uitgevoerde doodstraffen](#) 39 namen.

Onder de bijzondere rechtspleging zijn de volgende doodstraffen uitgevoerd:

Naam	Functie/vergreep	Datum voltrekking	Locatie executie
Artur Albrecht (1903)	Commandant van de SD Friesland (Duitser)	21 maart 1952	Waalsdorpervlakte

Naam	Functie/vergreep	Datum voltrekking	Locatie executie
Herman Bartelsman (1881)	Colonne Henneicke	6 maart 1947	Weesperkarspel
Johan Berendsen (1912)	Politieman, mishandeling , drievoudige moord	2 mei 1947	Vught
Karl Peter Berg (1907)	Commandant kamp Amersfoort (Duitser)	22 november 1949	Weesperkarspel (Fort Bijlmer)
Max Blokzijl (1884)	Hulpverlening aan de vijand	16 maart 1946	Waalsdorpervlakte
Jan Boogaard (1918)	Verraad Weteringschans	1 maart 1947	Weesperkarspel (Fort Bijlmer)
Oomke Bouman (1920)	SD'er , moord, mishandeling	12 februari 1949	Groningen
Ans van Dijk (1905)	Verraad van Joden	14 januari 1948	Weesperkarspel (Fort Bijlmer)
Johannes Driehuis (1910)	Bewaker kamp Erica , mishandeling, moord	20 juni 1947	Vught
Sander van Droffelaar (1914)	SD'er , 8 maal moord , mishandeling, marteling	16 november 1949	Groningen
Evert Drost (1906)	SD'er , moord	28 juli 1949	Groningen
Dirk Eijkelboom (1895)	Landwachter , mishandeling.	6 juli 1948	Arnhem
Pieter Johan Faber (1920)	Executies	10 juli 1948	Groningen

Naam	Functie/vergreep	Datum voltrekking	Locatie executie
Jacob Eduard Feenstra (1888)	Politieman, mishandeling	29 augustus 1946	Arnhem (Galgenberg)
Gerardus J.H. Ganzevles (1898)	SD'er, jodenjager.	5 februari 1947	Weesperkarspel
Piet Gerrits (1896)	Verraad	29 mei 1947	Vught
Bram Harrebomée (1902)	Politieman, mishandeling, Aktion Silbertanne	3 mei 1947	Weesperkarspel (fort Bijlmer)
Ludwig Heinemann (1911)	Executies (Duitsers)	10 februari 1947	Arnhem (Galgenberg)
Julius Herdtmann (1883)	Hulpverlening bij Duitse aanval op Nederland in 1940	26 januari 1951	Weesperkarspel
Ries Jansen (1910)	SD'er , moord, mishandeling.	11 februari 1949	Arnhem (Galgenberg)
Abraham Kaper (1890)	Politieman, executies, mishandeling	29 juni 1949	Groningen
Kees Kaptein (1915)	SD'er , arrestaties van joden	21 juli 1949	Waalsdorpervlakte
Maarten Kuiper (1898)	Politieman, Aktion Silbertanne	30 augustus 1948	Weesperkarspel (Fort Bijlmer)
Jan Lamberts (1918)	SD'er, 8 maal moord , mishandeling, marteling	16 november 1949	Groningen

Naam	Functie/vergreep	Datum voltrekking	Locatie executie
Robert Lehnhoff (1906)	Hoofd SD Groningen	24 juli 1950	Groningen
Frederik Meijer (1900)	Colonne Henneicke	28 maart 1947	Weesperkarspel
Wouter Mollis (1896)	Politieman, Lid Germaansche SS in Nederland, Aktion Silbertanne , mishandeling, executies	4 februari 1949	Weesperkarspel (fort Bijlmer)
Anton Mussert (1894)	Hulpverlening aan de vijand	7 mei 1946	Waalsdorpervlakte
Andries Pieters (1916)	Mishandeling, executies	21 maart 1952	Waalsdorpervlakte
Hanns Albin Rauter (1895)	Höherer SS- und Polizeiführer Nordwest (Nederland) (Oostenrijker)	25 maart 1949	Waalsdorpervlakte
Matthijs Adolf Ridderhof (1895)	SD -agent, V-Mann	1 maart 1947	Weesperkarspel (fort Bijlmer)
Gerard Rollema (1915)	Landwachter , moord	6 februari 1947	Vught
Gerrit Sanner (1909)	Landwachter , Norger bloedploeg	1 mei 1947	Groningen
Pieter Schaap (1902)	Politieman, executies, mishandeling	29 juni 1949	Groningen
Jacobus Suykerbuyk (1898)	Mishandeling, moord	23 maart 1949	Vught

Naam	Functie/vergreep	Datum voltrekking	Locatie executie
Hendrikus Wilhelmus Verwaijen (1917)	SS'er , executies	26 juni 1947	Den Haag
Anton van der Waals (1912)	SD -agent, V-Mann	26 januari 1950	Waalsdorpervlakte
Tjeerd van der Weide (1885)	Burgemeester, mishandeling, arrestaties	6 juni 1947	Weesperkarspel (fort Bijlmer)
Pieter Wichers (1903)	Verraad van joden en onderduikers	2 juni 1947	Groningen

De eerste Nederlander die voor het vuurpeloton kwam, was Max Blokzijl. Blokzijl een journalist die na de opkomst van Hitler een overtuigd nationaal-socialist (nazi) was geworden en dat na de Duitse inval niet onder stoelen of banken stak tijdens zijn vele radioredes.

Die hadden volgens de aanklager maar een doel: 'het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandse volk en het ontrouw doen worden van dat volk aan de gemeenschappelijke geallieerde zaak'. Blokzijl werd op 16 maart 1946 op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd,

Verraad en collaboratie

Onder de andere veroordeelden die daadwerkelijk zijn geëxecuteerd, waren Nederlandse SD'ers, foute politiemannen, verraders van verzetsgroepen, zogeheten 'Jodenjagers', de Duitse SS--chef Rauter en NSB-leider Mussert.

De enige vrouw op de lijst is de Joodse verraadster [Ans van Dijk](#) die zo'n 200 Joden en hun helpers aan de Duitsers zou hebben verraden. Zij is op 14 januari 1948 terechtgesteld.

In 1983 verscheen in de Grondwet dat de doodstraf niet mag worden opgelegd. In 1990 verdween de straf uit de betreffende wetten.

Ans van Dijk